

Datum 2025-08-15

Diarienummer 2025-00575

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: s.sf@regeringskansliet.se
Diarienummer: S2025/00911

**Stadsledningskontorets yttrande över remissen
En ny modell för kvalificering till socialförsäkring
och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-
medborgare (SOU 2025:53)**

Göteborgs Stad har för yttrande erhållit rubricerade remiss. På grund av den korta remisstiden har staden inte kunnat behandla remissen politiskt.

Stadsledningskontorets yttrande över remissen bifogas.

De politiska partierna i Göteborgs kommunstyrelse har givits möjlighet att inkomma med egna yttranden över remissen vilka biläggs.

Datum: 2025-05-22

Ärendenummer: SLK-2025-00575

Handläggare: Lisa Jacobson Flöhr

Telefon: 031-368 03 59

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: s.sf@regeringskansliet.se

Diarienummer: S2025/00911

Stadsledningskontorets yttrande över remissen En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare (SOU 2025:53)

Remissen inkom till Göteborgs Stad 2025-04-30. Remissen ska vara besvarad 2025-08-15. Förlängd svarstid har inte medgetts av Socialdepartementet. På grund av den korta remisstiden som förlagts över sommarperioden har det inte varit möjligt för Göteborgs Stad att inhämta synpunkter från socialnämnderna genom underremittering eller till politisk beredning i kommunstyrelsen. Stadsledningskontoret anser att det vore önskvärt med en remisstid som möjliggjorde en gedigen analys av de samlade konsekvenserna av dels denna utredning, dels övriga nyligen remitterade lagförslag på området då dessa har starka kopplingar till varandra.

De föreslagna förändringarna väntas få stor påverkan på de kommunala verksamheterna. Många pågående utredningar på området och lagförslag med kort beredningstid gör det omöjligt att överblicka konsekvenserna fullt ut, för individerna som omfattas av förslagen såväl som för staden.

Stadsledningskontoret avstyrker utredningens förslag

Stadsledningskontoret avstyrker samtliga förslag som presenteras i betänkandet.

Förslagen om kvalificering för bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken samt för ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL), förväntas få negativa konsekvenser för socialnämnderna i Göteborgs Stad, både ekonomiskt och ur ett arbetsmiljöperspektiv. Stadsledningskontorets bedömning är dessutom att de föreslagna förändringarna kommer att få en negativ påverkan på människor som lever och verkar i Göteborg som ingår i de målgrupper av utrikes födda som omfattas av de föreslagna kvalificeringarna, i synnerhet barn, kvinnor, äldre och personer med funktionsnedsättning. Däribland finns också särskilt utsatta individer, exempelvis personer utsatta för våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck eller människohandel och prostitution, som kan komma att drabbas synnerligen hårt av förslagen i betänkandet.

Synpunkter på förslagen om kvalificering till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner

De försäkringsförmåner som omfattas av utredningens förslag för kvalificering riktar sig i huvudsak till föräldrar men även till personer som är förhindrade att arbeta på grund av funktionsnedsättning, sjukdom eller ålder. Vissa av bidragen är allmänna och omfattar många försäkrade, såsom barnbidrag, medan andra berör betydligt färre, däribland assistansersättningen. Stadsledningskontoret bedömer att kvalificeringsreglerna kommer att skapa en överväldning från statliga bidrag till kommunala bidrag. Flera hushåll som idag har rätt till de socialförsäkringsförmåner som föreslås kräva kvalificering, förväntas söka ekonomiskt bistånd för att klara sin försörjning. Detta kommer att öka kommunernas kostnader för utbetalt bistånd såväl som för handläggningen. Förslaget frångår också intentionen med ekonomiskt bistånd som är tänkt att fungera som ett tillfälligt stöd vid kortare perioder av försörjningsproblem, vilket stadsledningskontoret inte anser att fem år kan bedömas vara då hushåll som har haft bistånd i tio månader eller mer vanligtvis räknas som långtidsberoende. Att äldre personer som saknar tillräckliga inkomster och som idag har rätt till äldre försörjningsstöd ska hänvisas till ekonomiskt bistånd bedöms inte rimligt, särskilt inte om syftet med reformen är att fler ska komma i arbete vilket knappast kan gälla denna åldersgrupp.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att möjligheten att förkorta tiden för kvalificering genom att uppfylla ett inkomstvillkor i huvudsak kommer att gynna arbetsföra vuxna utan barn och inte föräldrar eller individer med nedsatt arbetsförmåga, det vill säga de som framför allt kan vara aktuella för just bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner.

Stadsledningskontoret bedömer att kvalificeringen till samtliga förmåner kommer att ha en negativ påverkan på de individer som drabbas av de föreslagna förändringarna. Särskilda synpunkter på kvalificeringen till assistansersättningen lämnas nedan.

Särskilda synpunkter på förslaget om kvalificering till assistansersättning

Förslaget om att assistansersättning ska ingå i de socialförsäkringsförmåner som blir möjliga först efter kvalificering, omfattar inte motsvarande förändringar i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), där rätten till personlig assistans är reglerad. Det innebär att en person som inte uppfyller kvalificeringsvillkoren för assistansersättning ändå kan ha rätt till personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Kommunerna har då fortsatt ansvar att bevilja och verkställa insatsen, men utan statlig finansiering.

Enligt det nu remitterade betänkandet påverkas inte rätten till personlig assistans. I utredningen Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU 2023:9) föreslås dock ett helt statligt ansvar där kommunerna inte längre kommer ha möjlighet att besluta om eller verkställa insatsen. Om dessa förändringar beslutas uppstår ytterligare konsekvenser. I sådana fall kan personer som inte uppfyller kvalificeringsvillkoren stå utan möjlighet till personlig assistans och i stället hänvisas till andra kommunala insatser. Detta kan omfatta tillfälliga eller mindre individanpassade stödformer. Det kan i sin tur leda till högre kostnader för kommunerna inom andra delar av verksamheten, samtidigt som kvaliteten i stödet riskerar att minska. Det är särskilt problematiskt eftersom personlig assistans i många fall omfattar avancerade och medicinskt inriktade behov såsom exempelvis hjälp med sondmatning och andning. Utifrån denna aspekt kan

förslaget även medföra en ökad belastning på hälso- och sjukvården. Detta scenario behandlas dock inte i nu remitterat betänkande, trots att det påverkar både genomförbarheten och de ekonomiska konsekvenserna av förslaget.

Utredningen föreslår att kommunerna ska kunna kompenseras för merkostnader genom ett generellt statsbidrag. Förslaget innehåller dock inte detaljer kring hur detta bidrag ska beräknas, vilka principer som ska gälla för fördelningen eller hur det ska justeras över tid. Den föreslagna kompensationen förutsätter att kommunerna fortsatt ansvarar för att verkställa personlig assistans i de fall där statlig assistansersättning inte beviljas. Det ges ingen vägledning om hur – eller ens om – kommunerna skulle kompenseras i ett scenario där de inte längre har ansvar att erbjuda personlig assistans enligt LSS utan behoven tillgodoses genom annat bistånd.

Synpunkter på förslagen om kvalificering till ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd är välfärdsystemens yttersta skyddsnät och är tänkt att fungera som ett tillfälligt stöd vid kortare perioder av försörjningsproblem som inte kan tillgodoses på annat sätt. Den föreslagna reformen innebär att fler personer än tidigare kommer att stå helt utan försörjning. Stadsledningskontoret bedömer att förslagen ökar den ekonomiska utsattheten för redan utsatta grupper utan att förbättra möjligheterna till självförsörjning.

Oklart hur kvalificeringstiden och bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL förhåller sig till kommunens yttersta ansvar

Eftersom reformen innebär att fler personer än tidigare kommer att stå helt utan försörjning, kommer de att vara hänvisade till att söka bistånd på grund av en akut nödsituation. Bistånd i akuta nödsituationer kan beviljas med stöd av både 4 kap. 1 § och 4 kap. 2 § SoL. Utredningen föreslår att de som inte har kvalificerat sig till ekonomiskt bistånd endast ska kunna ha rätt till bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL. För enskilda innebär detta att de inte kan vara säkra på att de kommer att beviljas det akuta bistånd de är i behov av, eftersom bestämmelsen endast innebär en möjlighet och inte en skyldighet för socialnämnderna att ge sådant bistånd. Det kan också innebära att individer kommer att ha olika förutsättningar beroende på i vilken kommun de vistas, då tillämpningen av bestämmelsen kan komma att variera eftersom bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL är en möjlighet för kommunerna men ingen rättighet för den enskilde individen. Dock kvarstår kommunens yttersta ansvar för dessa personer då alla som vistas i Sverige omfattas av bestämmelserna om kommunens yttersta ansvar för stöd och hjälp enligt 2 kap. 1 § SoL. Frågan är hur en kvalificeringstid, såsom förslaget är utformat, förhåller sig till kommunens yttersta ansvar och hur kommunerna ska kunna ta sitt yttersta ansvar för de personerna. Detta är inte tillräckligt utrett och behöver belysas ytterligare.

Konsekvenser ur en social dimension

Syftet med de bosättningsbaserade socialförsäkringsförmånerna och ekonomiskt bistånd är att förhindra ekonomisk utsatthet och fattigdom. Båda kvalificeringssystemen förväntas få konsekvenser för de individer och familjer som kommer att omfattas av de föreslagna bestämmelserna och öka andelen som lever i ekonomisk utsatthet. Reformen för med sig ökade risker främst för personer från tredjeland. Av betänkandet framgår att vissa tredjelandsmedborgare förväntas få sin försörjning tillgodosedd genom egna ansträngningar eller genom anhöriga, eller så förutsätts de lämna Sverige om de inte hittar försörjning här. Det kommer dock, vilket utredningen också redogör för, finnas

tredjelandssmedborgare som har uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder, som inte kommer att kvalificera sig för vare sig socialförsäkringsförmåner eller ekonomiskt bistånd och inte heller har möjlighet att lämna landet.

En ökad ekonomisk utsatthet förväntas innebära sämre hälsa, såväl psykisk som fysisk. Oro och stress för den ekonomiska situationen bidrar till psykisk ohälsa. De individer som drabbas kan komma att avstå från att söka hälso- och sjukvård och tandvård om de saknar medel för sin försörjning. De förväntas inte heller ha råd med nödvändiga läkemedel. Fler riskerar att förlora sitt boende, vilket kommer att leda till ökad trångboddhet och fler personer i hemlöshet. Risker finns också för en ökning av skadligt bruk och beroende, kriminalitet och olika former av exploatering, dels sexuell, dels genom utnyttjande av oseriösa arbetsgivare.

Nedan redogör stadsledningskontoret för konsekvenser för grupper som kan drabbas särskilt hårt av villkoren för kvalificering.

Utredningen saknar tillräcklig analys ur ett barnrättsperspektiv

Enligt barnkonventionen har varje barn rätt att åtnjuta social trygghet samt den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Föräldrar eller andra som är ansvariga för barnet har inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling. Men konventionsstaterna ska bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra denna rätt och ska vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder och bostad. I Sverige uppfylls detta ansvar bland annat genom kommunens skyldighet att under vissa förutsättningar ge enskilda ekonomiskt bistånd. I de fall det finns barn som berörs av det ekonomiska biståndet ska socialnämnden även säkerställa dessa barns rättigheter enligt barnkonventionen.

Stadsledningskontoret bedömer att utredningens konsekvensanalys vad gäller barns rättigheter är otillräcklig. Det saknas en tydlig bedömning av barns bästa och hur förslagen om kvalificeringsvillkor påverkar barns grundläggande rättigheter. Det finns en risk att de föreslagna förändringarna inte kommer att vara förenliga med barnkonventionen, som är svensk lag, och Sveriges åtaganden på grund av internationella konventioner. I den nyligen remitterade utredningen Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare (SOU 2025:15) har utredaren gjort bedömningen att vissa av förslagen strider mot barnkonventionen. En liknande bedömning saknas i detta betänkande, trots att dessa förslag kan få än större konsekvenser för barns rättigheter.

Av betänkandet framgår att de barn vars föräldrar omfattas av villkoren för kvalificering och inte kan försörja sig, riskerar att få försämrade framtidsutsikter på flera sätt. Utredningen gör bedömningen att förslagen kan leda till ökad barnfattigdom och en ökad ekonomisk utsatthet där barn riskerar att inte få sina basala behov av kläder, mat och boende tillgodosedda. En familjs ökade ekonomiska utsatthet kan leda till ökad stress och oro bland barn samt minska deras känsla av trygghet och stabilitet. Det skulle kunna föranleda försämrade psykisk hälsa, försämrade skolresultat, ett minskat deltagande i sociala sammanhang och fritidsaktiviteter och en försämrade integration, en minskad känsla av samhällstillhörighet och sämre möjligheter till framtida arbetsmarknadsetablering. Vidare ser utredningen en betydande risk för ökad

ungdomskriminalitet. Trots detta resonemang gör utredaren ingen bedömning av om förslagen är förenliga med barnkonventionen.

Konsekvenser för individer utsatta för våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck eller människohandel

De personer som redan är utsatta på andra sätt kommer att drabbas extra hårt av en ökad ekonomisk utsatthet, exempelvis individer utsatta för våld i nära relation och hedersvåld eller individer utsatta för människohandel som i stor utsträckning ingår i den grupp av tredjelandsmedborgare som omfattas av båda kvalificeringssystemen. Utredningen pekar på att det kommer att finnas fortsatta möjligheter att få andra insatser än ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL för dessa individer. Ekonomiskt bistånd är dock ofta avgörande för att den enskilde ska kunna ta sig ur sin livssituation. När det inte finns någon skyldighet för socialnämnderna att bistå med nödbistånd, om inte kommunen beslutat att ge bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL, riskerar dessa personer att bli kvar i utsattheten.

Bevispersoner och individer utsatta för människohandel har idag rätt till bland annat ekonomiskt bistånd, vilket kommunerna får statlig ersättning för enligt förordning (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. Stadsledningskontoret saknar en redogörelse i utredningen för om dessa grupper kommer att omfattas av reformen och vilka konsekvenser det i så fall kommer att få.

Konsekvenser för kommunmottagna nyanlända

Den föreslagna reformen kommer att påverka vilka medel de nyanlända som tas emot i kommunerna har för sin försörjning. Exempelvis kommer nyanlända skyddsbehövande inte ha tillgång till barnbidrag och bostadsbidrag, som för närvarande utgör en möjlighet för hushåll med barn att kunna betala för boende och uppehälle. Av betänkandet framgår att utredarna inte har haft tidsmässiga förutsättningar att se över hur bosättningslagstiftningen eventuellt bör förändras utifrån reformen. Samtidigt har utredningen Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35) som föreslår förändringar gällande bosättningen av nyanlända, remitterats för synpunkter. Förslagen i den utredningen innebär att kommunens ansvar att ordna boende för nyanlända begränsas till tre år, därefter behöver de ordna bostad på egen hand. Med förslag om kvalificering till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner, förväntas målgruppen få svårare att finansiera sitt boende då de inte kommer ha rätt till bostadsbidrag och barnbidrag. I förlängningen innebär det att de också får svårare att hitta en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden eftersom det kan vara svårt att finansiera hyran när möjligheten till bidrag försvinner. Detta kommer i synnerhet att drabba barnfamiljer som idag omfattas av rätten till bostadsbidrag med flera bosättningsbaserade förmåner.

Etableringsersättningen som nyanlända som deltar i etableringsprogrammet har rätt till, ligger på samma nivåer som 2010 när ersättningen infördes. När denna grupp behöver kvalificera sig för bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner kommer hushåll med barn inte ha möjlighet att bli självförsörjande under den tid de deltar i etablering. I betänkandet Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41) föreslogs en indexering av etableringsersättningen så att den följer konsumentprisindex. Förslaget har inte beaktats i det nu remitterade betänkandet. De individer som deltar i etablering och enligt utredningen ska likställas med svenska medborgare, kommer ha ett ökat behov av ekonomiskt bistånd när de inte längre har rätt till socialförsäkringsförmåner. De individer

som deltar i etablering och varken kommer ha rätt till socialförsäkringsförmåner eller ekonomiskt bistånd, kommer ha stora svårigheter att klara sig ekonomiskt under etableringstiden. Det skulle eventuellt kunna leda till att fler kommer i arbete fortare, men utan tillräckliga kunskaper i svenska språket och tillräcklig utbildning finns det en risk att det i huvudsak kommer röra sig om tillfälliga och lågkvalificerade arbeten på en osäker arbetsmarknad.

Det är ett statligt ansvar att bevilja uppehållstillstånd till asylsökande individer och att ta ut flyktingar för vidarebosättning. Staten ersätter kommunerna för uppdraget att ta emot nyanlända och ge dem insatser som syftar till etablering och integration i det svenska samhället. Stadsledningskontoret bedömer att det därmed också är ett statligt ansvar att säkerställa att nyanlända har möjlighet till försörjning, en något som med de föreslagna kvalificeringarna kommer att omintetgöras.

Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning

Även om rätten till personlig assistans från kommunen enligt LSS inte påverkas av lagförslagen, kan ett förändrat huvudmannaskap för den personliga assistansen komma att förändra detta. Stadsledningskontoret konstaterar också att de som har svårt att arbeta till följd av sjukdom eller funktionsnedsättning, kan drabbas hårdare av de föreslagna kvalificeringarna då de kan ha mindre möjligheter att genom arbete och inkomst uppnå en snabbare kvalificering till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner. De är därmed hänvisade till att uppfylla kvalificeringsvillkoren genom fem års bosättning.

Syftet med omvårdnadsbidrag är att förbättra den ekonomiska situationen för föräldrar som har barn med funktionsnedsättning och att ge föräldrarna möjlighet att tillgodose det behov av omvårdnad och tillsyn som barnets funktionsnedsättning för med sig. Omvårdnadsbidraget ger också berörda föräldrar viss rätt till förkortning av arbetstiden för att öka möjligheten att kombinera omvårdnad och tillsyn med förvärvsarbete. Föräldrar som kommer till Sverige och har barn med funktionsnedsättning får inte samma rätt till förkortning av arbetstiden som andra arbetstagare som är föräldrar till barn med funktionsnedsättning. Stadsledningskontoret konstaterar att utredningen saknar bedömning av om förslagen är förenliga med FN:s konventioner om mänskliga rättigheter, förutom barnkonventionen även FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Konsekvenser för jämställdheten

Utredningen gör bedömningen att den ekonomiska utsattheten förväntas öka påtagligt bland kvinnor som kommer till Sverige från tredjeland. Utrikes födda kvinnor är självförsörjande i mindre utsträckning än män. Kvinnorna får också i högre utsträckning än männen del av både bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner och ekonomiskt bistånd. Reformen innebär således ett större bortfall av både socialförsäkringsförmåner och ekonomiskt bistånd för kvinnor än för män i motsvarande situation. Bland dem som påverkas av reformen kommer konsekvenserna att bli särskilt stora för kvinnor i de grupper som varken har rätt till de aktuella socialförsäkringsförmånerna eller till ekonomiskt bistånd. Förslagen kommer att innebära en risk för att kvinnor från tredjeland blir mer ekonomiskt utsatta under de första fem åren i Sverige och att de i högre grad blir beroende av eventuell partner för sin försörjning. Det är också framför allt kvinnor som utsätts för våld i nära relation och för prostitution och människohandel i form av sexuell exploatering.

Konsekvenser för Göteborgs Stads socialnämnder

Båda kvalificeringssystemen kommer att få konsekvenser för socialnämnderna.

Kvalificeringen till socialförsäkringsförmåner kommer att leda till att fler behöver söka ekonomiskt bistånd för sin försörjning, vilket förväntas öka antalet ärenden.

Handläggningstiderna kan bli längre och kommunerna kan behöva anställa fler socialsekreterare för att hantera ansökningarna.

Handläggningen av ekonomiskt bistånd kommer att bli mer komplicerad

Stadsledningskontoret bedömer att handläggningen kommer att bli mer komplicerad när socialnämnderna behöver utreda dels om individerna är kvalificerade till ekonomiskt bistånd, dels om de inte kvalificerar sig för socialförsäkringsförmåner och därför är berättigade till ekonomiskt bistånd för att de inte kan försörja sig genom exempelvis barnbidrag eller äldreförsörjningsstöd. Reformen kommer att innebära att det i varje ärende om ekonomiskt bistånd där den sökande inte är svensk medborgare, blir nödvändigt att bedöma den sökandes vistelse i Sverige under den senaste femårsperioden. Det framgår inte tydligt i betänkandet hur denna utredning ska kunna genomföras och varifrån socialnämnderna ska hämta uppgifterna om vistelsetiden i Sverige, eller om det ska vara den enskildes ansvar att styrka sin vistelsetid och i så fall hur. Utredningarna riskerar att skapa en orimlig administrativ börda för socialnämnderna och en bristande rättssäkerhet för den enskilde. Socialnämnderna behöver också bevaka tidpunkten för när biståndstagaren blir kvalificerad för socialförsäkringsförmåner för att vid rätt tillfälle kunna informera den enskilde om att ansöka om bidrag den kan ha rätt till för att bli självförsörjande. Detta blir nödvändigt eftersom det påverkar rätten till ekonomiskt bistånd. Implementeringen av det nya regelverket kommer att kräva åtgärder av kommunen i form av utbildning av personal samt revideringar av handläggningsstöd och rutiner.

Ansökningar om ekonomiskt bistånd i akuta nödsituationer förväntas öka

Fler hushåll än idag förväntas söka ekonomiskt bistånd men inte ha rätt till det. För socialnämnderna kommer det att innebära ett ökat antal avslag men också att fler behöver ansöka om ekonomiskt bistånd i en akut nödsituation, exempelvis matpengar. Detta förväntas öka antalet oförutsedda besök på socialkontoren men också svårigheter för socialtjänsten att stötta individerna till självförsörjning, som är ett viktigt led i arbetet med ekonomiskt bistånd.

Övrig påverkan på socialtjänsten

De förväntade konsekvenserna av reformen kan innebära att socialnämnderna behöver lägga ner ytterligare resurser inom områdena psykisk ohälsa, brottsförebyggande och trygghetsskapande insatser, skadligt bruk och beroende och insatser för barn och unga. Individer som inte kommer att ha rätt till ekonomiskt bistånd och står långt från arbetsmarknaden kan ha fortsatt behov av kommunala insatser för att komma ut i arbete och självförsörjning. Stadsledningskontoret bedömer att det kan krävas politiska ställningstaganden och utvecklade arbetssätt för kommunerna för att erbjuda arbetsmarknadsinsatser till individer som inte har rätt till försörjningsstöd.

Reformen väntas också medföra behov av information till allmänheten, framför allt till de personer som är aktuella för ekonomiskt bistånd och som inte kommer att ha rätt till sådant bistånd efter att reformen genomförts. Även detta blir ett uppdrag som läggs på

socialnämnderna. De föreslagna reglerna är komplicerade och det kommer att krävas ett omfattande arbete för socialtjänsten att förklara kvalificeringsreglerna för de sökande.

Stadsledningskontorets bedömning är att förslagen kommer att påverka tilliten till socialtjänsten, Försäkringskassan och i förlängningen även andra myndigheter. Enskildas förståelse och tillit till välfärdssystemen riskerar att skadas, bland annat genom att även personer som redan kommit till Sverige kommer att omfattas av reformen. Göteborgs Stads socialtjänst har påverkats kraftigt av den desinformationskampanj som har bedrivits och socialnämnderna har genomfört ett omfattande arbete för att återupprätta förtroendet hos allmänheten. Utöver ökad tillitsbrist ser stadsledningskontoret också en ökad risk för hot och våld riktat mot socialtjänstens personal när individer som tidigare haft rätt till ekonomiskt bistånd förlorar den rätten på grund av förändrat regelverk. Det finns en stor rörlighet bland socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd och en svårighet med kompetensförsörjning inom yrkesgruppen. Den föreslagna reformen väntas inte öka attraktiviteten i arbetet med handläggning av ekonomiskt bistånd.

Ökade kostnader för Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret bedömer att den föreslagna reformen sammantaget kommer att innebära ökade kostnader för Göteborgs Stad. Samtidigt bereds andra förslag inom bidragsreformen som kan komma att påverka rätten till ekonomiskt bistånd för berörda målgrupper, vilket gör det omöjligt att fullt ut bedöma de ekonomiska effekterna på kommunen. Stadsledningskontoret saknar en samlad analys av konsekvenserna av samtliga förslag inom bidragsreformen, och anser att slutbetänkandet borde ha omfattat detta. Kostnaderna för kommunerna kommer också vara beroende av storleken på mottagandet av nyanlända och inflyttning av andra invandrare. Utredningen redovisar beräkningar för de närmaste åren som bygger på dagens invandring. Eftersom detta kan förändras snabbt beroende på händelser i omvärlden är det svårt att göra en bedömning av hur mottagandet kommer att se ut i ett längre perspektiv.

Stadsledningskontoret efterfrågar generella statsbidrag för att kompensera kommunerna för ökade utgifter med anledning av reformen och ser fram emot den översyn av ersättningssystemet som utredningen bedömer behöver göras.

Ökade kostnader för ekonomiskt bistånd

De kvalificeringsvillkor för bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner som utredningen föreslår, kommer att medföra ökade kostnader för ekonomiskt bistånd. De personer som inte är självförsörjande och inte uppfyller kvalificeringsvillkoren för förmånerna, kommer i stor utsträckning att ansöka om och få rätt till ekonomiskt bistånd. Utöver kostnaderna för det utbetalda biståndet, förväntas också kostnaderna för administration och handläggning öka. Fler ansökningar kommer att generera mer arbete för socialnämnderna. Stadsledningskontoret bedömer att utredningarna av rätten till bistånd kommer att bli mer komplicerade när kvalificeringsvillkoren ska tas i beaktande, både när det gäller rätten till socialförsäkringsförmåner och rätten till ekonomiskt bistånd. Det blir en ny uppgift för socialnämnderna att utreda sökandes vistelsetid i Sverige. Det ökade antalet ärenden och den mer tidskrävande biståndsbedömningen kan leda till att socialnämnderna behöver utöka med fler handläggare för att hantera sina uppdrag. Även om förslagen innebär att vissa grupper som idag har rätt till ekonomiskt bistånd inte längre kommer att ha det, så kan de fortsatt inkomma med ansökningar som måste handläggas. Även kostnader för ansökningar om ekonomiskt bistånd i akuta

nödsituationer förväntas öka, där stadsledningskontoret bedömer att det framför allt kommer att påverka handläggningskostnaderna. Utredningen har inte räknat med dessa kostnader.

Ökade kostnader för personlig assistans enligt LSS

Förslaget om att införa kvalificeringsvillkor för rätt till assistansersättning har direkta konsekvenser för kostnadsfördelningen mellan kommunerna och staten. Reformen innebär att kommunerna tar över kostnaden för den personliga assistansen för de personer som inte uppfyller kvalificeringsvillkoren för assistansersättning, men som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov med i genomsnitt över 20 timmar i veckan. Utredningen föreslår att denna förskjutning av kostnadsansvaret från staten till kommunerna finansieras genom att kommunerna kompenseras för dessa utgifter i form av ett generellt statsbidrag. Utöver ökade kostnader för beviljad personlig assistans enligt LSS kommer föreslagna kvalificeringsvillkor för assistansersättningen att innebära ett ökat antal ärenden gällande personlig assistans hos kommunerna, vilket ger ytterligare kostnader för ärendehandläggning.

Kostnader för bidrag till idéburna organisationer

Utredningen konstaterar att de föreslagna kvalificeringsvillkoren kommer att leda till en ökning av människor som saknar egen försörjning samtidigt som de inte kan få något annat stöd än möjligen bistånd vid en akut nödsituation. En ökad efterfrågan på insatser från idéburna organisationer förväntas, vilka därmed får ett ökat behov av ekonomiska medel för att kunna tillgodose allt större behov hos fler individer. Dessa organisationer finansieras förutom genom volontärarbete och donationer också genom offentligt stöd, bland annat bidrag från de kommuner de verkar i. När samhällets stöd förskjuts från offentlig sektor till civilsamhället, kommer det behöva tillföras resurser, vilket utredningen inte har beräknat kostnaderna av. Stadsledningskontoret bedömer att en del av de kostnaderna kan komma att landa på kommunerna. Göteborgs Stad lämnar idag ekonomiskt bidrag till ett antal organisationer som sannolikt kommer att ha behov av utökade bidrag för att kunna tillgodose människors grundläggande behov.

Övriga kostnader

Utredningen har inte tagit i beaktande att kommunerna kan komma att få ökade kostnader för andra insatser, till exempel riktade till barn och unga i utsatthet eller för att förhindra hemlöshet. Om den föreslagna reformen leder till ökad brottslighet kan det förväntas öka samhällskostnaderna till följd av kriminalitet.

Louise Odengard
Avdelningschef Ärende och utredning

Stadsledningskontoret
Göteborg 2025-08-15

Yttrande

Moderaterna, Demokraterna, Liberalerna,
Kristdemokraterna

2025-08-13

Yttrande angående Remiss från Socialdepartementet En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke- medborgare (SOU 2025:53)

Yttrandet

Göteborgs Stad välkomnar ambitionen i utredningen om att främja självförsörjning och stärka incitamenten till etablering på arbetsmarknaden för nyanlända och icke-medborgare. En ny modell för kvalificering till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner och ekonomiskt bistånd kan, rätt utformad, bidra till en mer hållbar välfärd och stärka tilliten till trygghetssystemen.

Utredningens förslag kan innebära flera positiva effekter. Det tydliga fokuset på arbete och egen försörjning ligger i linje med stadens mål om att fler göteborgare ska ha ett jobb att gå till. Reformen skulle kunna öka drivkrafterna till arbete, särskilt om kompletterande arbetsmarknadsinsatser och språkutbildning utformas på ett ändamålsenligt sätt.

Samtidigt bör vissa grundläggande förutsättningar och effekter av förslaget belysas ytterligare. Det gäller bland annat hur vistelsetid ska följas upp, hur statsbidragen till kommunerna ska utformas samt vilka administrativa konsekvenser som uppstår. Vidare bör de samlade effekterna för kommunerna och berörda grupper analyseras och bedömas innan ett eventuellt genomförande.

Sammanfattningsvis ser Göteborgs Stad att förslaget har potential att bidra till ökad egenförsörjning och stärkt samhällsgemenskap, under förutsättning att införandet sker med socialt ansvarstagande, rättssäkerhet och med hänsyn till kommunernas förutsättningar.